

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกของเกษตรกร อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

Extension Guidelines of Nam Dok Mai Mango Production for Export by Farmers

in Noen Maprang District, Phitsanulok Province

มยุเรศ เทศหรั่ง (Mayures Thedhring)¹ จินดา ขลิบทอง (Jinda Klibthong)²เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalernsak Toomhirun)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพสังคม เศรษฐกิจ ของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกร (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออก (4) ความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกของเกษตรกร ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตรในปี 2562 จำนวน 2,278 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาร์ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 187 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 47.67 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.07 คน ประสบการณ์ในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้เฉลี่ย 12.13 ปี มีพื้นที่ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้เฉลี่ย 19.91 ไร่ ต้นทุนการผลิตต่อไร่เฉลี่ย 2,598.93 บาท รายได้ต่อปีเฉลี่ย 246,000 บาท ราคาจำหน่ายต่อกิโลกรัมเฉลี่ย 35.96 บาท กำไรต่อปีเฉลี่ย 117,000 บาท (2) เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกมะม่วงในพื้นที่ราบ เป็นดินร่วนปนทราย ใช้วิธีการทาบกิ่ง ระยะปลูก 3x3 เมตร โรคและแมลงที่พบได้แก่โรคราแป้งและเพลี้ยไฟ ใช้สารเคมีในการกำจัด ใช้ถุงกระดาษคาร์บอนห่อผล การจำหน่ายไม่มีการรวมกลุ่ม (3) มีปัญหาระดับมาก ได้แก่ ขาดความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประสบภัยทางธรรมชาติ ขาดแคลนเงินทุน พื้นที่ถือครองสำหรับการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ไม่มีเอกสารสิทธิ์และราคาผลผลิตไม่แน่นอน ข้อเสนอแนะ ควรมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามารับรองการใช้ประโยชน์ที่ดินและมีแหล่งรับซื้อผลผลิตในพื้นที่ (4) เกษตรกรต้องการความรู้ในระดับมากที่สุด ในประเด็น การตลาดและการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แนวทางการส่งเสริมให้เกษตรกรปฏิบัติและขอรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีรวมกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงตลาดโดยผ่านช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล และสื่อสิ่งพิมพ์ วิธีการส่งเสริม ได้แก่ การศึกษาดูงาน การให้คำแนะนำ และการฝึกอบรม

คำสำคัญ การส่งเสริม มะม่วงน้ำดอกไม้ จังหวัดพิษณุโลก

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช mayu_yingam@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช arkjin@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช artoom@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) social and economic conditions of farmers (2) Nam Dok Mai mango production conditions of farmers (3) problems and suggestions regarding Nam Dok Mai production for export of farmers (4) needs and extension guidelines of Nam Dok Mai production for export of farmers. The population of this study was 2,278 Nam Dok Mai production farmers who had registered with the agricultural extension department in the year 2019. The sample size of 187 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.07 and simple random sampling method by using lotto. Data was collected through conducting interview and focus group and was analyzed by using statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, standard deviation, ranking, and content analysis. The results of the research showed that (1) most of the farmers were male with the average age of 47.67 years and complete primary school education. The average household labors were 2.07 people with the experience in Nam Dok Mai mango production of 12.13 years. The average area for Nam Dok Mai mango production was 19.91 Rai. The average cost of production per Rai was 2,598.93 Baht and the average yearly income was 246,000 Baht. The average selling price per kilogram was 35.96 Baht and the average profit per year was at 117,000 Baht. (2) Most of the farmers grew the mango trees in the flat area with sandy loam soil and the growing distance was 3x3 m². Diseases and pest found were such as powdery mildew and thrips. They used chemicals in pest control and carbon paper bags to cover the fruits. The selling distribution was not part of the group. (3) The problems faced at the high level included the lack of knowledge regarding good agricultural practice, natural disasters, lack of funding, no land ownership documents in the area for Nam Dok Mai production, and inconsistent product price. (4) Farmers wanted to receive the knowledge at the highest level in the aspects of marketing and good agricultural practice. The extension guideline for farmers were to perform and get certify under good agricultural practice, to form the group for network expansion and marketing connection through electronic media, personal media, and publication media channels. The extension media included field trips, advices, and trainings.

Keywords: Extension, Nam Dok Mai Mango, Phitsanulok Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมซึ่งเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญในการพัฒนาทางด้านการเกษตร เพื่อช่วยในการผลักดันให้สินค้าเกษตรส่งไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศ อีกทั้งยังช่วยในการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและเป็นแหล่งรายได้ให้กับประเทศ ผลไม้เศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของประเทศไทยที่ผลิตเพื่อการส่งออก คือ มะม่วง ซึ่งสามารถปลูกได้ในทุกภาคของประเทศไทยและให้ผลผลิตตลอดทั้งปี การปลูกมะม่วงเป็นการค้ามี 2 ประเภท คือ การปลูกเพื่อรับประทานผลสดและการแปรรูป ซึ่งมะม่วงพันธุ์ที่ปลูกเพื่อนำไปรับประทานผลสด เช่น มะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้ พันธุ์เขียวเสวย พันธุ์ฟ้าน้ำตาล พันธุ์มหาชนก พันธุ์อกร่อง เป็นต้น โดยเฉพาะมะม่วงน้ำดอกไม้ที่มีพื้นที่ปลูกทั่วประเทศประมาณ 276,270 ไร่ แหล่งผลิตที่สำคัญได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดนครราชสีมา ตามลำดับ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560)

จังหวัดพิษณุโลกเป็นแหล่งหนึ่งที่มีพื้นที่การปลูกมะม่วงจำนวน 88,068 ไร่ โดยเฉพาะที่อำเภอเนินมะปรางมีพื้นที่ปลูกมะม่วงจำนวนทั้งสิ้น 51,105 ไร่ เกษตรกร 2,815 ราย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 2 พิษณุโลก, 2561) โดยเฉพาะมะม่วงน้ำดอกไม้ซึ่งมีสีส้มและรสชาติความหอมหวานเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ส่งผลให้มะม่วงน้ำดอกไม้เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญสามารถส่งผลผลิตออกไปยังต่างประเทศเช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีน เวียดนาม เป็นต้น สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศได้

การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้เพื่อการส่งออกนั้นเบื้องต้นเกษตรกรต้องได้รับการรับรองแหล่งผลิต GAP พืชจากกรมวิชาการเกษตร แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่เห็นถึงความสำคัญและยังจำหน่ายให้กับตลาดในประเทศอยู่ ซึ่งที่ผ่านมาเกษตรกรประสบปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ต้องขายให้พ่อค้าคนกลางทำให้ถูกกดราคา แต่แนวโน้มการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศเพิ่มขึ้นและมีราคาที่สูง จึงควรวหาแนวทางการส่งเสริมและรูปแบบวิธีการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกที่เหมาะสม ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออก สภาพการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกรรวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกและแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออก เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกรตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและสามารถรับรองแหล่งผลิต GAP พืช จากกรมวิชาการเกษตรต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ของอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ของอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออก
4. เพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกของเกษตรกร อำเภอเนินมะปราง

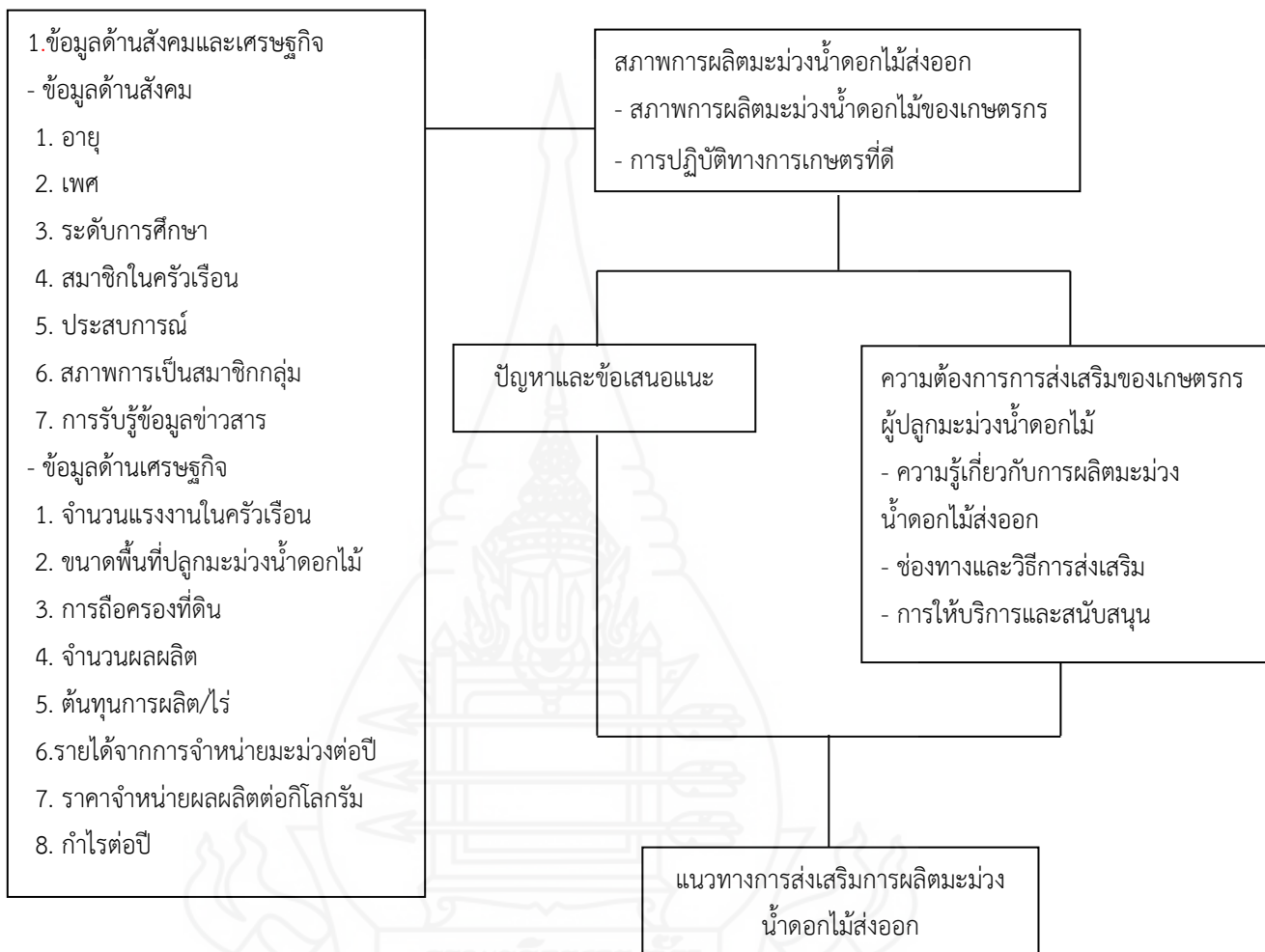
จังหวัดพิษณุโลก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร ในปี 2562 จำนวน 2,278 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาร์ยามานะที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 187 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก ตามสัดส่วนในแต่ละตำบล เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์และประเด็นการสนทนากลุ่ม ซึ่งแบ่งเป็น 5 ตอนดังนี้ (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกร (3) ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกร (4) ความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกร (5) แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออก ทดสอบความตรง (validity) โดยหาค่าดัชนีของความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.767 ทดสอบความเที่ยง (reliability)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ของแบบสัมภาษณ์ในตอนต้นที่ 3 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณ มีค่าเท่ากับ 0.957 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับโดยใช้ค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้ 1.00-1.80 = ระดับน้อยที่สุด 1.80-2.60 = ระดับน้อย 2.61-3.40 = ระดับปานกลาง 3.41-4.20 = ระดับมาก และ 4.21-5.00 = ระดับมากที่สุด สำหรับแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากผลการศึกษาทุกตอนและจากการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 47.67 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 3.46 คน ประสบการณ์ในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้เฉลี่ย 12.13 ปี เป็นกลุ่มสมาชิก ธกส. การถือครองที่ดินในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้เป็นของตนเอง ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้จากวิทยุ จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.07 คน มีพื้นที่ในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้เฉลี่ย 19.91 ไร่ จำนวนผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย 858.56 กิโลกรัม จำนวนต้นทุนการผลิตต่อไร่เฉลี่ย 2,598.93 บาท รายได้จากการจำหน่ายมะม่วงน้ำดอกไม้ต่อปีเฉลี่ย 246,000 บาท ราคาจำหน่ายผลผลิตต่อกิโลกรัมเฉลี่ย 35.96 บาท และกำไรจากการจำหน่ายมะม่วงน้ำดอกไม้ต่อปีเฉลี่ย 117,000 บาท

2. สภาพการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้บนพื้นที่ราบ ลักษณะดินที่ปลูกเป็นดินร่วนปนทราย มีการเตรียมกึ่งพันธุ์โดยการทาบกิ่ง เกษตรกร ร้อยละ 54.0 มีระยะการปลูก 3x3 เมตร แหล่งน้ำที่ใช้ ร้อยละ 92.5 อาศัยน้ำฝนและร้อยละ 17.1 มีสระน้ำ ใช้ระบบน้ำแบบสปริงเกอร์โคนต้น ส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 มีการตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยว ใช้เครื่องตัดหญ้าในการกำจัดวัชพืช โรคและแมลงมะม่วงน้ำดอกไม้ที่พบ คือโรคราแป้งและเพลี้ยไฟ ป้องกันและกำจัดโดยใช้สารเคมี เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้กระดาษคาร์บอนในการห่อผลมะม่วงน้ำดอกไม้ผลไม้ ใช้วิธีนับอายุจากวันดอกบานในการตัดสินก่อนการเก็บเกี่ยว ใช้ตระกร้อสอยในการเก็บเกี่ยวผลผลิต มีการคัดขนาดและคุณภาพก่อนการจำหน่าย ใช้ตะกร้าพลาสติกบรรจุผลผลิตก่อนจำหน่าย โดยขายเป็นกิโลกรัมให้พ่อค้าคนกลางและไม่มีการรวมกลุ่มในการจำหน่ายผลผลิต

การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรปฏิบัติตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารครบทั้ง 8 ประเด็น มีบางประเด็นที่เกษตรกรยังปฏิบัติไม่ครบ ได้แก่ ประเด็นการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำมีเกษตรกรปฏิบัติเพียงร้อยละ 12.8 ประเด็นการตรวจวิเคราะห์ดินเกษตรกรปฏิบัติร้อยละ 86.6 เรื่องมีการบันทึกปริมาณผลผลิต เกษตรกรปฏิบัติร้อยละ 97.3 เรื่องมีการจดบันทึกการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนเกษตรกรปฏิบัติร้อยละ 96.8 และเรื่องมีการบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อเกษตรกรปฏิบัติร้อยละ 88.2

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกของเกษตรกร

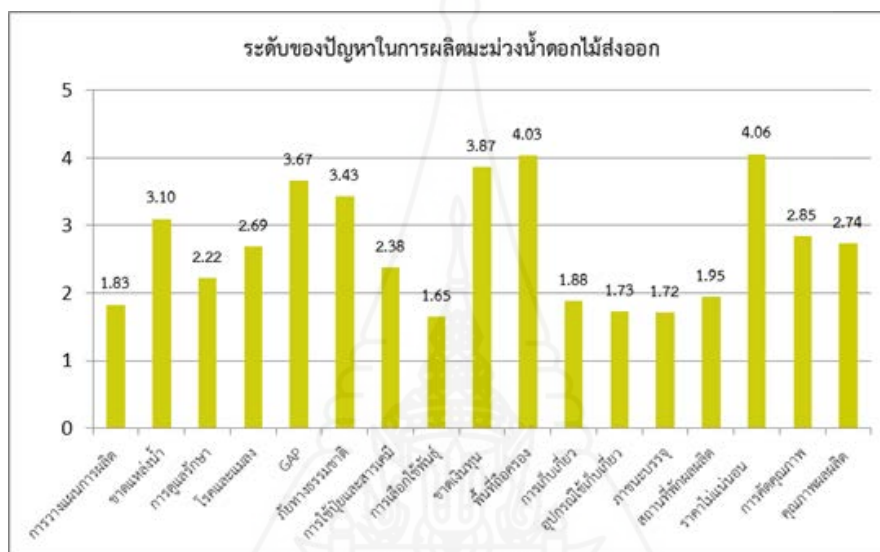
3.1 ปัญหาในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ ราคาผลผลิตไม่แน่นอน มีค่าเฉลี่ย 4.06 พื้นที่ถือครองสำหรับการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ไม่มีเอกสารสิทธิ์ มีค่าเฉลี่ย 4.03 ขาดแคลนแหล่งเงินทุน มีค่าเฉลี่ย 3.87 ขาดความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีค่าเฉลี่ย 3.67 และประสบการณ์ธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย 3.43 ปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ขาดแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ มีค่าเฉลี่ย 3.10 ขาดความรู้เรื่องการคัดคุณภาพตามความต้องการของตลาด มีค่าเฉลี่ย 2.85 ผลผลิตไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน มีค่าเฉลี่ย 2.74 และ ขาดความรู้ด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูมะม่วงน้ำดอกไม้มีค่าเฉลี่ย 2.69 ปัญหาในระดับน้อย ได้แก่ ขาดความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีมีค่าเฉลี่ย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

2.38 ขาดความรู้ในเรื่องการดูแลรักษาที่เหมาะสมในช่วงระยะการเจริญเติบโตมีค่าเฉลี่ย 2.22 สถานที่ที่ใช้จัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวไม่เพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 1.95 และขาดความรู้ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตตามอายุที่เหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 1.88 ปัญหาในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ขาดความรู้ในการเลือกใช้เครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับการเก็บเกี่ยวมีค่าเฉลี่ย 1.73 ขาดความรู้เรื่องการใช้ภาชนะบรรจุที่เหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 1.72 และขาดความรู้ในการเลือกใช้พันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้มีค่าเฉลี่ย 1.65 ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ระดับของปัญหาในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออก

3.2 ข้อเสนอแนะในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออก จากการสัมภาษณ์ เกษตรกรได้เสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกสรุปดังนี้

1. ควรมีแหล่งรับซื้อผลผลิตในพื้นที่
2. ควรมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามารับรองการใช้ประโยชน์ที่ดิน
3. ควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อวางแผนการผลิต การเก็บเกี่ยว จะทำให้มีอำนาจต่อรองมากขึ้น
4. ภาครัฐควรให้การสนับสนุนในการขุดเจาะแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร

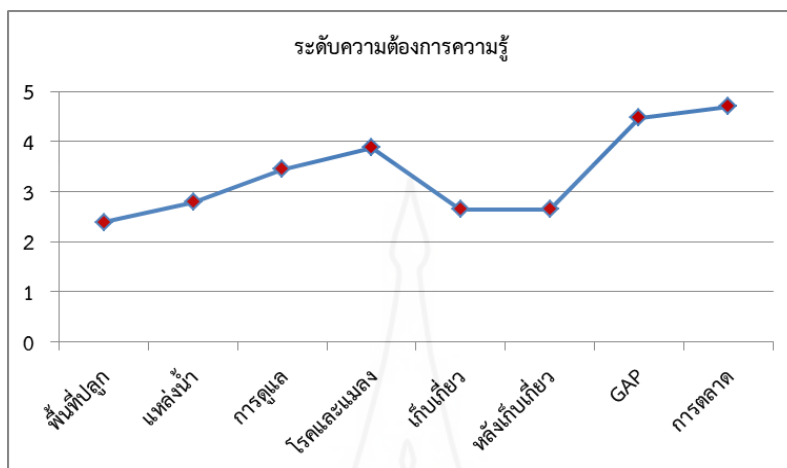
4. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกของเกษตรกร อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ความต้องการความรู้ในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออก เกษตรกรต้องการความรู้ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นด้านการตลาด ค่าเฉลี่ย 4.70 และการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร ค่าเฉลี่ย 4.47 ในระดับมาก ได้แก่ การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูมะม่วงน้ำดอกไม้ ค่าเฉลี่ย 3.88 และการดูแลรักษา ค่าเฉลี่ย 3.45 ในระดับปานกลาง ได้แก่ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต ค่าเฉลี่ย 2.76 การเก็บเกี่ยวผลผลิต ค่าเฉลี่ย 2.64 และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวค่าเฉลี่ย 2.64 ในระดับน้อย ได้แก่ สภาพพื้นที่ปลูก ค่าเฉลี่ย 2.39 ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

แผนภูมิที่ 2 ระดับความต้องการความรู้ในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออก

เกษตรกรมีความต้องการความรู้โดยผ่านช่องทางต่างๆ ดังนี้

สภาพพื้นที่ปลูก เกษตรกรต้องการช่องทางในการส่งเสริมจาก สื่อบุคคลในระดับปานกลาง ได้แก่ หน่วยงานราชการ ค่าเฉลี่ย 2.96 สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือ ค่าเฉลี่ย 3.38 และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรทัศน์ ค่าเฉลี่ย 3.39 และวิทยุ ค่าเฉลี่ย 2.89

แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต เกษตรกรต้องการช่องทางในการส่งเสริมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในระดับมาก ได้แก่ โทรทัศน์ ค่าเฉลี่ย 3.41

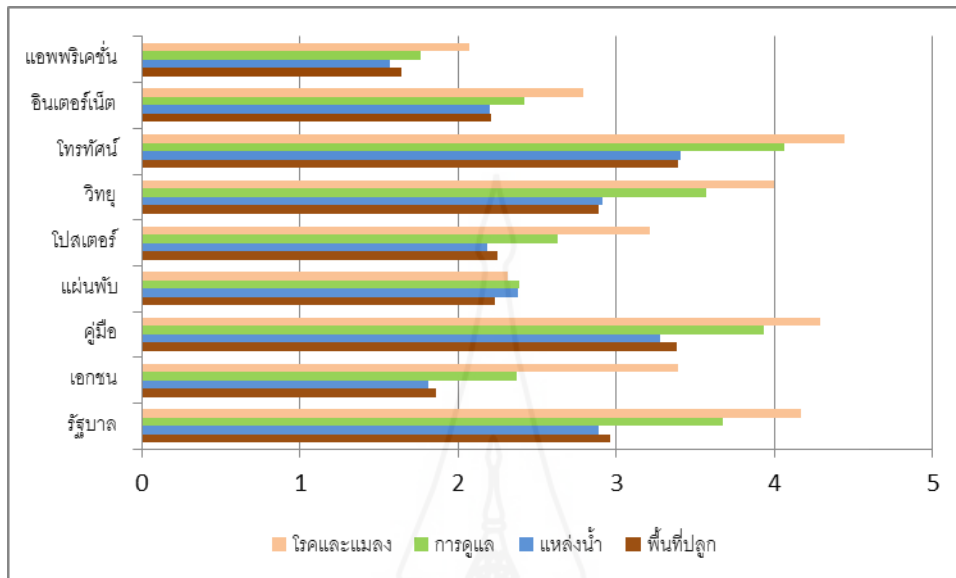
การดูแลรักษา เกษตรกรต้องการช่องทางในการส่งเสริมจากสื่อบุคคลในระดับมาก ได้แก่ หน่วยงานราชการ ค่าเฉลี่ย 3.67 สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือ ค่าเฉลี่ย 3.93 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรทัศน์ ค่าเฉลี่ย 4.06 และวิทยุ ค่าเฉลี่ย 3.57

การป้องกันกำจัดโรคและแมลง เกษตรกรต้องการช่องทางในการส่งเสริมจากสื่อสิ่งพิมพ์ ในระดับมากที่สุด ได้แก่ คู่มือ ค่าเฉลี่ย 4.29 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรทัศน์ ค่าเฉลี่ย 4.44 ดังแสดงในแผนภูมิที่ 3

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

แผนภูมิที่ 3 ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริมด้านพื้นที่ปลูก แหล่งน้ำ การดูแล โรคและแมลง

การเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรต้องการช่องทางการส่งเสริมจากสื่อบุคคลในระดับปานกลาง ได้แก่ หน่วยงานราชการ ค่าเฉลี่ย 3.12 สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือ ค่าเฉลี่ย 3.33 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรทัศน์ ค่าเฉลี่ย 3.39 และวิทยุ ค่าเฉลี่ย 2.90

การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรต้องการช่องทางการส่งเสริมจากสื่อบุคคลในระดับปานกลาง ได้แก่ หน่วยงานราชการ ค่าเฉลี่ย 3.07 สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือ ค่าเฉลี่ย 3.35 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรทัศน์ ค่าเฉลี่ย 3.33 และวิทยุ ค่าเฉลี่ย 2.94

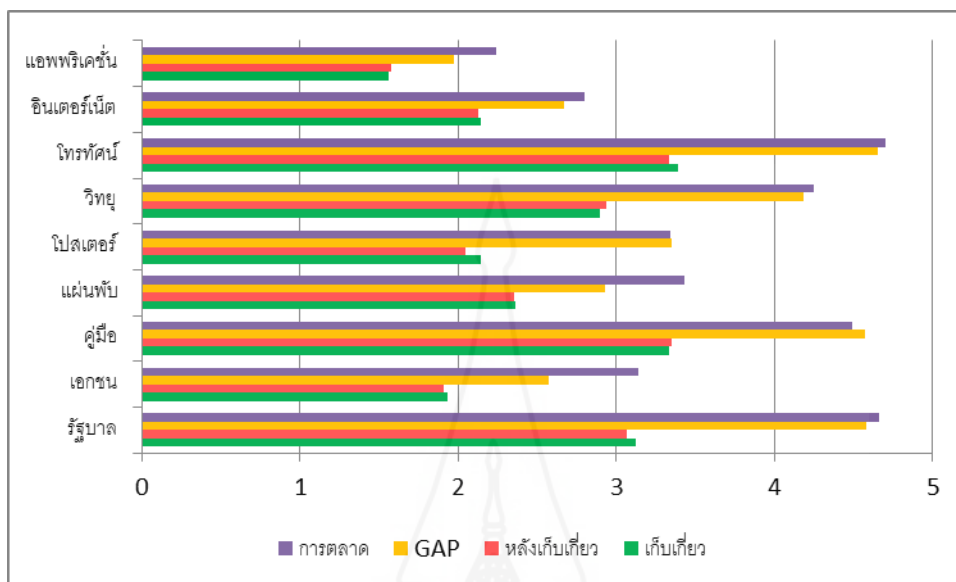
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรต้องการช่องทางการส่งเสริมจากสื่อบุคคลในระดับมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานราชการ ค่าเฉลี่ย 4.58 สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือ ค่าเฉลี่ย 4.57 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรทัศน์ ค่าเฉลี่ย 4.65

การตลาด เกษตรกรต้องการช่องทางการส่งเสริมจากสื่อบุคคลในระดับมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานราชการ ค่าเฉลี่ย 4.66 สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือ ค่าเฉลี่ย 4.49 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรทัศน์ ค่าเฉลี่ย 4.47 และวิทยุ ค่าเฉลี่ย 4.25 ดังแสดงในแผนภูมิที่ 4

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

แผนภูมิที่ 4 ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริม ด้านการตลาด การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยวและการเก็บเกี่ยว

เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมในเรื่องต่างๆ ดังนี้

สภาพพื้นที่ปลูก เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมาก ได้แก่ การให้คำแนะนำ ค่าเฉลี่ย 3.61 และ การศึกษาดูงาน ค่าเฉลี่ย 3.42

แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมาก ได้แก่ การให้คำแนะนำ ค่าเฉลี่ย 3.64 และ การศึกษาดูงานค่าเฉลี่ย 3.44

การดูแลรักษา เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมากที่สุด ได้แก่ การศึกษาดูงาน ค่าเฉลี่ย 4.25 และ การให้คำแนะนำ ค่าเฉลี่ย 4.21

การป้องกันกำจัดโรคและแมลง เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมากที่สุด ได้แก่ การศึกษาดูงาน ค่าเฉลี่ย 4.58 การให้คำแนะนำ ค่าเฉลี่ย 4.47 และ การฝึกอบรม ค่าเฉลี่ย 4.34

การเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมาก ได้แก่ การให้คำแนะนำ ค่าเฉลี่ย 3.72 และ การศึกษาดูงาน ค่าเฉลี่ย 3.72

การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมาก ได้แก่ การการศึกษาดูงาน ค่าเฉลี่ย 3.74 และ การให้คำแนะนำค่าเฉลี่ย 3.69

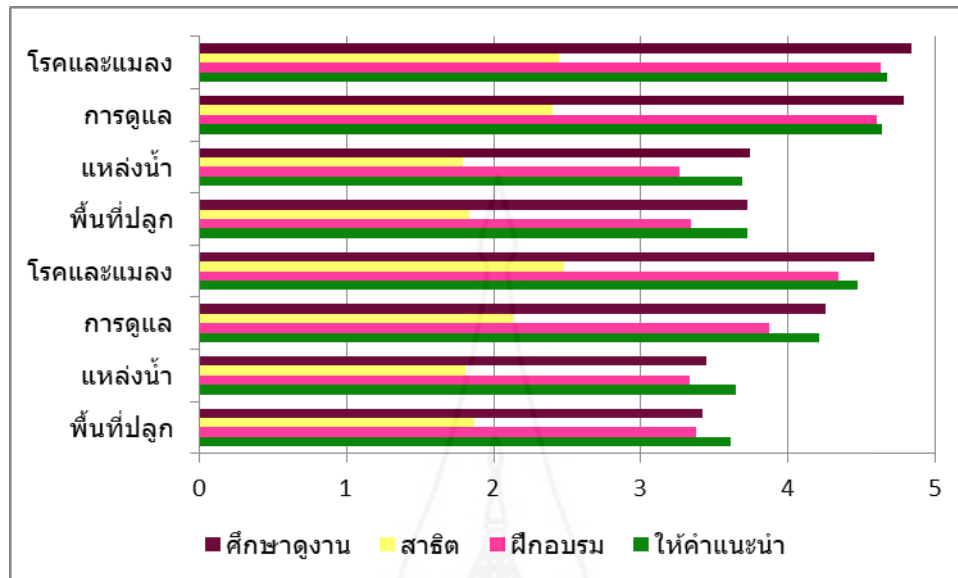
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมากที่สุด ได้แก่ การศึกษาดูงาน ค่าเฉลี่ย 4.78 การให้คำแนะนำ ค่าเฉลี่ย 4.64 และการฝึกอบรมค่าเฉลี่ย 4.60

การตลาด เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมากที่สุด ได้แก่ การศึกษาดูงาน ค่าเฉลี่ย 4.84 การให้คำแนะนำ ค่าเฉลี่ย 4.67 และการฝึกอบรมค่าเฉลี่ย 4.63 ดังแสดงในแผนภูมิที่ 5

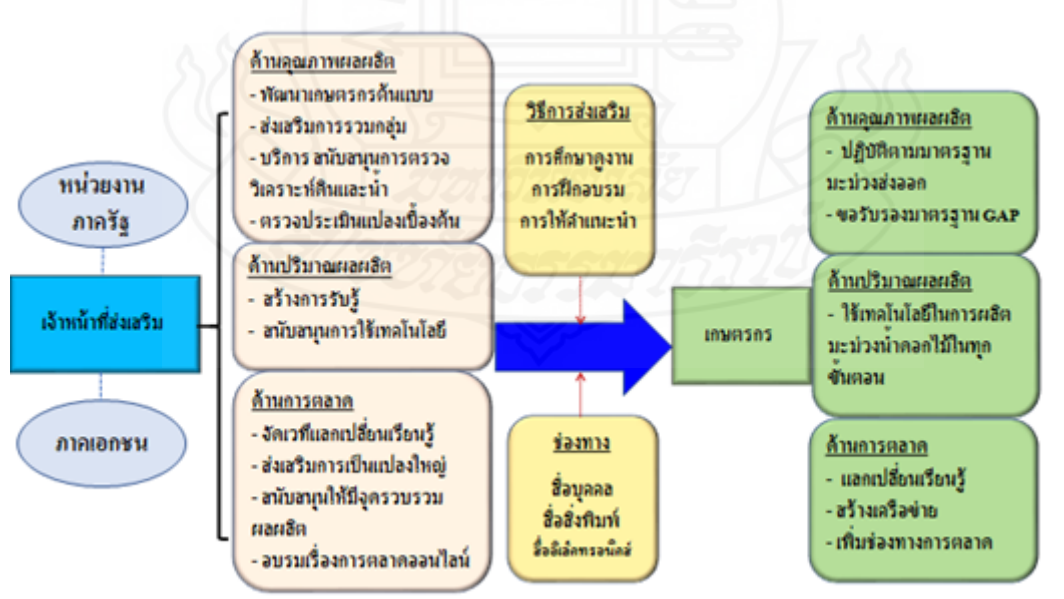
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

แผนภูมิที่ 5 ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออก

5. แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกของเกษตรกร จากการสนทนากลุ่ม ประกอบกับการศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้สำรวจข้อมูลสามารถสรุปแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้เพื่อส่งออกของเกษตรกร อำเภอนีนะมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกของเกษตรกร อำเภอนีนะมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

จากภาพที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออก ที่เหมาะสมกับเกษตรกรอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมบูรณาการร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการส่งเสริม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพผลผลิต โดยให้ความรู้ในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อพัฒนาให้มีเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่คอยให้ความรู้ คำแนะนำและสามารถตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นได้เพื่อเตรียมความพร้อมในการขอรับรองแหล่งผลิต GAP พืชจากกรมวิชาการเกษตร ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อพัฒนาผลผลิตให้มีมาตรฐานเดียวกัน ด้านปริมาณผลผลิต โดยสร้างการรับรู้สถานการณ์การผลิตในปัจจุบันให้กับเกษตรกรพร้อมทั้งสนับสนุนเทคโนโลยีการผลิตในทุกขั้นตอนเพื่อเพิ่มปริมาณของผลผลิตในอนาคต และด้านการตลาด โดยจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เพื่อให้เกษตรกรสามารถทราบถึงสถานการณ์การผลิต การตลาด และใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาผลผลิตให้เป็นที่ต้องการของตลาดต่อไป ส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีจุดรวบรวมผลผลิตเพื่อเป็นสถานที่คัดคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐานเดียวกัน ให้ความรู้เรื่องการตลาดออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับเกษตรกรและยังสามารถสร้างมูลค่าให้กับผลผลิตได้อีกด้วย โดยผ่านช่องทางการส่งเสริม ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และวิธีการส่งเสริม ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และการให้คำแนะนำ แก่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติในสวนมะม่วงของตนเอง สามารถขอการรับรองจากกรมวิชาการเกษตร นำเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ไปปรับใช้เพื่อเพิ่มปริมาณของผลผลิตได้และยังสามารถสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง พร้อมทั้งสามารถเพิ่มช่องทางการตลาดในการจำหน่ายมะม่วงน้ำดอกไม้ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เนื่องจากเพศชายมีร่างกายที่แข็งแรงเหมาะสำหรับการใช้แรงงานในการทำสวนมะม่วง ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสมาชิก ธกส.เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะทำธุรกรรมทางการเงินและขออนุมัติแหล่งเงินทุนจากธนาคาร ธ.ก.ส. ในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้เป็นของตนเองเนื่องจากการปลูกมะม่วงใช้เวลาในการปลูกกว่าจะให้ผลผลิตมีอายุประมาณ 3-5 ปี และเมื่อให้ผลผลิตแล้วจะให้ผลผลิตนานทำให้เกษตรกรนิยมปลูกในพื้นที่ของตนเอง มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.07 คน เนื่องจากสมาชิกในครัวเรือนบางส่วนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและการบริการมากขึ้น จึงทำให้จำนวนแรงงานในครัวเรือนลดน้อยลงและอาจก่อให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานภาคเกษตรตามมา พื้นที่ในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้เฉลี่ย 19.91 ไร่ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรทำสวนมะม่วงเป็นอาชีพหลัก และมีรายได้ที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้อย่างมั่นคง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีกำไรจากการจำหน่ายมะม่วงน้ำดอกไม้ต่อปีเฉลี่ยถึง 117,000 บาทต่อปี

2. สภาพการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้บนพื้นที่ราบ ลักษณะดินที่ปลูกเป็นดินร่วนปนทราย สอดคล้องกับกรมวิชาการเกษตร ที่อธิบายถึงดินร่วนปนทรายมีเหมาะสมในการปลูกมะม่วง มีการเตรียมกิ่งพันธุ์โดยการทาบกิ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธัญลักษณ์ ตาสุข (2557) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกมะม่วงโดยวิธีการทาบกิ่ง ซึ่งต้นพันธุ์ที่ได้จะตรงกับสายพันธุ์เดิม ป้องกันปัญหาเรื่องการกลายพันธุ์ได้ มีระยะการปลูก 3x3 เมตร ซึ่งเป็นการปลูกมะม่วงระยะชิด การดูแลจะต้องตัดแต่งกิ่งอยู่เสมอ ระยะเวลาการให้ผลผลิตเร็วส่งผลให้เกษตรกรเกิดรายได้เร็ว เกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อรพรรณ ชันสุรินทร์ (2558) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ในทุกช่วงการบำรุงต้นและในช่วงติดผล โรคมะม่วงน้ำดอกไม้ที่พบคือ โรคราแป้ง สอดคล้องกับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

การศึกษาของ ธนชาติ บุญมี (2560) พบว่า โรคที่สำคัญของมะม่วงที่พบมากคือ โรคราแป้ง ป้องกันและกำจัดโดยใช้สารเคมี แผลงศัตรูมะม่วงน้ำดอกไม้ที่พบ คือเพลี้ยไฟ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธัญลักษณ์ ตาสุข (2557) พบว่า เพลี้ยไฟเป็นแมลง ที่ทำความเสียหายต่อมะม่วงน้ำดอกไม้มาก ป้องกันและกำจัดโดยใช้สารเคมี เกษตรกรส่วนใหญ่มีการห่อผลมะม่วงน้ำดอกไม้ โดยใช้กระดาษคาร์บอน สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนชาติ บุญมี (2560) พบว่า เกษตรกรใช้ถุงคาร์บอนห่อผลมะม่วง น้ำดอกไม้เพื่อช่วยให้สีผิวของผลสวยงามเป็นที่ต้องการของตลาดและยังช่วยป้องกันการเข้าทำลายของแมลงวันผลไม้ได้อีกด้วย การเก็บเกี่ยวผลผลิตใช้วิธีนับอายุจากวันดอกบานตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรและสอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภพิชญ์ บุญทั้ง (2559) พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติในเรื่องการพิจารณาก่อนการเก็บเกี่ยวโดยการนับอายุของผล การใช้ ตะกร้อสอยในการเก็บเกี่ยวผลผลิตมีข้อควรระวัง คือต้องไม่ทำให้ผลมะม่วงเกิดรอยขีดข่วนหรือเกิดรอยฉ่ำ มีการคัดขนาดและ คุณภาพก่อนการจำหน่าย ใช้ตะกร้าพลาสติกบรรจุผลผลิตก่อนจำหน่าย โดยขายเป็นกิโลกรัมให้พ่อค้าคนกลางและไม่มีการ รวมกลุ่มในการจำหน่ายผลผลิต สอดคล้องกับการศึกษาของ อรพรรณ ชื่นสุรินทร์ (2558) พบว่า สภาพการตลาดของ เกษตรกร ส่วนมากเกษตรกรมีการคัดเกรดผลผลิตก่อนจำหน่าย ใช้ตะกร้าพลาสติกเป็นภาชนะบรรจุผลผลิตก่อนการจำหน่าย ขายผลผลิตเหมาเป็นกิโลกรัมให้กับพ่อค้าคนกลาง และไม่มีการรวมกลุ่มในการจำหน่ายผลผลิตซึ่งเกษตรกรมองว่าไม่มีความ แตกต่างกันในเรื่องของราคาจำหน่าย การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเกษตรกรการปฏิบัติตาม ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารครบทั้ง 8 ข้อกำหนด มีบางประเด็นที่เกษตรกรยังปฏิบัติไม่ครบ ได้แก่ ประเด็นการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำมีเกษตรกรปฏิบัติเพียงร้อยละ 12.8 เนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติด้วย ตนเองได้ ต้องได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำตัวอย่างน้ำไปวิเคราะห์คุณภาพยังห้องปฏิบัติการซึ่งเกษตรกร ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และมีความยุ่งยากสำหรับเกษตรกรที่จะนำตัวอย่างน้ำไปส่งตรวจวิเคราะห์ยังห้องปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐภูมิ เชื้อเมืองพาน (2556) พบว่า เกษตรกรไม่มีการปฏิบัติในเรื่องการเก็บตัวอย่างน้ำไป วิเคราะห์หาการปนเปื้อนของสารเคมี ที่ปนในแปลงและจุลินทรีย์ไปยังห้องปฏิบัติการ ด้านพื้นที่ปลูกในประเด็น การปฏิบัติใน เรื่องมีการตรวจวิเคราะห์ดิน เกษตรกรยังขาดความรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญในการตรวจวิเคราะห์ดิน และด้านบันทึก ข้อมูล เนื่องจากมีเกษตรกรร้อยละ 16.0 ไม่ได้รับการศึกษาส่งผลให้ไม่สามารถเขียนหนังสือได้ประกอบกับยังขาดความเข้าใจ ถึงความสำคัญและเห็นว่ามีค่ายุ่งยากและเสียเวลาในปฏิบัติ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศรีนทร ทองอินทร์ (2558) พบว่า การจดบันทึกเป็นสิ่งสำคัญมากในระบบ GAP จะเป็นข้อมูลสำคัญในการตรวจสอบย้อนกลับจากแหล่งผลิต เพื่อสร้างความ มั่นใจให้กับผู้บริโภค

3. ปัญหาในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกของเกษตรกร ด้านการผลิต เกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดี ซึ่งหากเกษตรกรต้องการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกเกษตรกรต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดและได้รับการ รับรองมาตรฐาน GAP เพื่อให้สามารถผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ได้มีคุณภาพมาตรฐาน ตรงกับความต้องการของตลาด และยัง สามารถสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคอีกด้วย ด้านปัจจัยการผลิต เกษตรกรมีปัญหาในด้านปัจจัยการผลิตในประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ พื้นที่ถือครองสำหรับการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการขอรับรองมาตรฐาน GAP เนื่องจากข้อกำหนดด้านพื้นที่ปลูกกำหนดไว้ว่า พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ควรมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามารับรองในการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อให้เกษตรกรมีโอกาสในการขอรับรองมาตรฐาน GAP ต่อไป ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีปัญหาในด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากเกษตรกรขายเหมา ส่วนให้กับพ่อค้าคนกลาง ซึ่งพ่อค้าคนกลางจะเป็นคนเก็บผลผลิตและ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

รวบรวมผลผลิตเองเกษตรกรจึงมีปัญหาในประเด็นนี้ในระดับน้อย ด้านการตลาด เกษตรกรมีปัญหาในด้านการตลาดในประเด็นเรื่องราคาผลผลิตไม่แน่นอน สอดคล้องกับการศึกษาของธัญลักษณ์ ตาสุษ (2557) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมากในเรื่องราคาจำหน่ายผลผลิตไม่แน่นอน เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาซื้อขายมะม่วงเองได้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้คำแนะนำเกษตรกรในการวางแผนการผลิตเพื่อให้ผลผลิตไม่ออกสู่ตลาดพร้อมกัน และควรมีวิธีการแก้ปัญหาในกรณีผลผลิตล้นตลาด เช่น การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

4. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกของเกษตรกร เกษตรกรต้องการความรู้ในประเด็นการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและการตลาด เพื่อพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานของผลผลิตให้เป็นที่ต้องการของตลาดต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภพิชญ์ บุญทั้ง (2559) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ในการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ในระดับมาก ได้แก่ การกำจัดโรคและแมลง การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว การดูแลรักษา การปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและการตลาด ตามลำดับ ผ่านช่องทาง สื่อบุคคล เกษตรกรต้องการสื่อบุคคลจากหน่วยงานราชการมากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรให้ความเชื่อมั่นและมีหน่วยงานราชการอยู่ในพื้นที่สามารถติดต่อขอรับบริการได้สะดวก สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภพิชญ์ บุญทั้ง (2559) พบว่า เกษตรกรต้องการราชการมาเป็นอันดับแรก เพื่อให้เจ้าหน้าที่มาดูแลอย่างใกล้ชิด สื่อสิ่งพิมพ์ เกษตรกรต้องการคู่มือในระดับมากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้และหากมีข้อสงสัยสามารถหาคำตอบได้ในทุกช่วงเวลา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เกษตรกรต้องการสื่อโทรทัศน์และวิทยุในระดับมากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรสามารถเข้าถึงสื่อได้ทุกครัวเรือนและสื่อเหล่านี้ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของเกษตรกร สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนชาติ บุญมี (2560) พบว่า เกษตรกรต้องการช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ อินเทอร์เน็ตและทีวี วิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการในระดับมากที่สุด คือ การศึกษาดูงาน การให้คำแนะนำ และการฝึกอบรม สอดคล้องกับปริญญ์ ปานเจริญ (2555) พบว่า เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมคือ การศึกษาดูงาน ซึ่งเป็นวิธีที่เกษตรกรสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมจริง ได้เรียนรู้ ได้เห็น ได้ฟังประสบการณ์จริงจากเกษตรกร สามารถพูดคุยซักถามได้

5. แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออก โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมบูรณาการร่วมกับภาครัฐและเอกชน ดำเนินการในประเด็นต่างๆดังนี้

1. ให้ความรู้ในเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แก่เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ พร้อมทั้งพัฒนาเกษตรกรต้นแบบ เพื่อเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา แนะนำ เกษตรกรเพื่อขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก ระยะ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 3 ระยะสั้นโครงการส่งเสริมเกษตรปลอดภัยทั้งระบบ เพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรให้ปลอดภัยต่อผู้บริโภค

2. บูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนในการให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างดินและน้ำบริเวณพื้นที่ปลูกเพื่อตรวจวิเคราะห์หาการปนเปื้อน ให้เป็นตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและบริการนำตัวอย่างส่งห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ต่อไป

3. บูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้เกษตรกรก่อนการตรวจประเมินเพื่อขอรับรอง GAP พร้อมทั้งบันทึกข้อตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้บริการตรวจประเมินแปลงของเกษตรกรที่ขอรับรองมาตรฐาน สอดคล้องกับนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี 2563 ในประเด็น ส่งเสริมการเกษตรกรรมยั่งยืน โดยส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาและปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรปลอดภัยและสามารถขอรับรองมาตรฐานแหล่งผลิตได้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

4. จัดเวทีเสวนา แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระหว่างเกษตรกรกับตัวแทนบริษัทผู้รับซื้อ เพื่อให้ทราบสถานการณ์ตลาด และสถานการณ์การผลิต เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด ทั้งในและนอกพื้นที่ สอดคล้องกับนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี 2563 ในประเด็นใช้ระบบตลาดนำการผลิต เพื่อขยายตลาดทางการเกษตรสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่มเป็นเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อให้เกษตรกรทำกิจกรรมร่วมกัน มีการสร้างเครือข่ายด้านการตลาดเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับวิสัยทัศน์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตร มั่งคั่ง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน” กล่าวคือ ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและเชื่อมโยงเครือข่าย สร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันเกษตรกรทั้งในด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด และการบริหารจัดการ

6. จัดอบรมเกษตรกรในเรื่องของการตลาดออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายทั้งในประเทศและนอกประเทศ สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในประเด็นใช้ระบบตลาดนำการผลิตเพื่อขยายช่องทางการตลาดของเกษตรกรและสร้างมูลค่าให้กับสินค้าเกษตร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกของเกษตรกร อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ตามมาตรฐานส่งออก เพื่อเพิ่มมูลค่า และสร้างความยั่งยืนในอาชีพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) เกษตรกรควรปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้ครบทั้ง 8 ข้อกำหนด โดยเฉพาะการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ การตรวจวิเคราะห์ดิน และด้านบันทึกข้อมูล ซึ่งเรื่องของการจดบันทึกเป็นเรื่องที่เกษตรกรสามารถปฏิบัติเองได้โดยไม่ต้องหมั่นฝึกฝนปฏิบัติให้เป็นประจำโดยบันทึกข้อมูลกระบวนการผลิตทุกขั้นตอนจนถึงขั้นตอนการจำหน่ายเพื่อต่อการตรวจสอบย้อนกลับเป็นประโยชน์ต่อตัวเกษตรกรการขอรับรองมาตรฐานเพื่อให้ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาดต่างประเทศ

2) เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มเพื่อประโยชน์ทั้งด้านการผลิตและด้านการตลาด เพื่อให้เกิดอำนาจในการต่อรองกับผู้รับซื้อได้

1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) ควรมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามารับรองการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตรเพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้สามารถขอรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้และเป็นจุดเริ่มต้นในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้เพื่อการส่งออก

2) ควรมีการบูรณาการทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ข้อมูลและความรู้ในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออก รวมถึงข้อมูลบริษัทผู้รับซื้อมะม่วงน้ำดอกไม้ ควรสนับสนุนความรู้ทางด้านวิชาการและเทคโนโลยี และการวางแผนการผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด รวมถึงส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงทั้งในด้านการผลิตและด้านการตลาด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับความต้องการการผลิตมะม่วงทุกสายพันธุ์ เพื่อพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานส่งออก

2.2 ควรศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรแบบแปลงใหญ่ เพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม

2.3 ควรศึกษาการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกของเกษตรกรในพื้นที่อื่น เพื่อใช้เป็นข้อมูลให้กับเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการหาแนวทางการส่งเสริมให้เหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). นโยบายและแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญของกระทรวง

เกษตรและสหกรณ์. สืบค้นจาก <https://www.opsmoac.go.th/chachoengsao-dwl-files-421291791969>

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). ระบบระบบจัดเก็บและรายงานข้อมูลภาวะการผลิตพืชรายเดือน.

สืบค้นจาก <https://production.doae.go.th/>

ณัฐวุฒิ เชื้อเมืองพาน. (2556). การผลิตมะม่วงเพื่อคุณภาพตามมาตรฐานส่งออกของเกษตรกรในอำเภอสาทเหล็ก

จังหวัดพิจิตร (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ัญญลักษณ์ ตาสุข. (2557). การจัดการการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองของเกษตรกรอำเภอวังทองจังหวัดพิษณุโลก

(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ธนาชาติ บุญมี. (2560). แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตร

ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ปริญญา ปานเจริญ. (2555). การผลิตมะม่วงของเกษตรกรอำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตร

ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ศรินทร์ ทงอินทร์. (2558). ปัญหาและอุปสรรคในการส่งออกมะม่วงน้ำดอกไม้ไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน กรณีศึกษา

ผู้ประกอบการในจังหวัดฉะเชิงเทรา (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ศุภพิชญ์ บุญทั้ง. (2559). การส่งเสริมและพัฒนาการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกรในอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก. (2563). แผนพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2563-2582).

สืบค้นจาก <https://www.opsmoac.go.th/phitsanulok-strategic-files-421191791803>

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ 2. (2561). การผลิต การตลาด มะม่วงจังหวัดพิษณุโลก.พิษณุโลก

อรพรรณ ชันสุรินทร์. (2558). สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในอำเภอไชยปราการ

จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.